

Repertoriul jurisprudenței

ORDONANȚA CURȚII (Camera a șasea)

8 septembrie 2015*

„Trimitere preliminară — Articolul 99 din Regulamentul de procedură al Curții — Directiva 2005/29/CE — Protecția consumatorilor — Practici comerciale neloiale — Reduceri de preț — Marcare sau afișare a prețului de referință”

În cauza C-13/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Cour de cassation (Franța), prin decizia din 9 septembrie 2014, primită de Curte la 16 ianuarie 2015, în procedura penală împotriva

Cdiscount SA,

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnul S. Rodin, președinte de cameră, și domnii A. Borg Barthet (raportor) și E. Levits, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere decizia, luată după ascultarea avocatului general, de a se pronunța prin ordonanță motivată, conform articolului 99 din Regulamentul de procedură al Curții,

dă prezenta

Ordonanță

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”) (JO L 149, p. 22, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 260).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale declanșate împotriva Cdiscount SA (denumită în continuare „Cdiscount”) în legătură cu lipsa indicării prețului de referință cu ocazia vânzărilor la preț redus efectuate de Cdiscount pe un site de vânzări online.

* Limba de procedură: franceza.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (6), (8) și (17) ale Directivei privind practicile comerciale neloiale sunt redactate după cum urmează:

„(6) [...] prezenta directivă are ca obiectiv apropierea legislațiilor statelor membre privind practicile comerciale neloiale, inclusiv publicitatea neloială, care dăunează direct intereselor economice ale consumatorilor și, prin urmare, dăunează indirect intereselor economice ale concurenților legitimi. [...] Prezenta directivă nu reglementează și nu aduce atingere legislațiilor interne privind practicile comerciale neloiale care dăunează doar intereselor economice ale concurenților sau care au legătură cu o tranzacție între comercianți; pentru a ține seama pe deplin de principiul subsidiarității, statele membre vor păstra, dacă doresc acest lucru, posibilitatea de a reglementa astfel de practici, în conformitate cu dispozițiile legislației comunitare. [...]

[...]

(8) Prezenta directivă protejează în mod direct interesele economice ale consumatorilor împotriva practicilor comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori. [...]

[...]

(17) Este recomandabil ca practicile comerciale neloiale în toate situațiile să fie identificate pentru a asigura o securitate juridică mai mare. În consecință, anexa I cuprinde lista completă a tuturor practicilor de acest fel. Acestea sunt singurele practici comerciale care pot fi considerate neloiale fără o evaluare de la caz la caz în conformitate cu dispozițiile articolelor 5-9. Lista poate fi modificată numai prin revizuirea directivei.”

- 4 Articolul 1 din această directivă prevede:

„Obiectivul prezentei directive este de a contribui la buna funcționare a pieței interne și de a realiza un nivel ridicat de protecție a consumatorilor prin apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind practicile comerciale neloiale care aduc atingere intereselor economice ale consumatorilor.”

- 5 Articolul 2 din directiva menționată prevede:

„În sensul prezentei directive:

[...]

(d) «practici ale întreprinderilor față de consumatori» (denumite în continuare «practici comerciale») înseamnă orice acțiune, omisiune, comportament, demers sau comunicare comercială, inclusiv publicitatea și comercializarea, efectuată de un comerciant, în directă legătură cu promovarea, vânzarea sau furnizarea unui produs către consumatori;

[...]”

- 6 Articolul 3 alineatul (1) din aceeași directivă are următorul cuprins:

„Prezenta directivă se aplică practicilor comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori definite la articolul 5, înainte, în timpul și după o tranzacție comercială în legătură cu un produs.”

7 Potrivit articolului 4 din Directiva privind practicile comerciale neloiale:

„Statele membre nu limitează libertatea de a presta servicii, nici nu limitează libera circulație a mărfurilor din motive care se încadrează în domeniul în care prezenta directivă vizează apropierea dispozițiilor în vigoare.”

8 Articolul 5 din această directivă, intitulat „Interzicerea practicilor comerciale neloiale”, este formulat astfel:

„(1) Se interzic practicile comerciale neloiale.

(2) O practică comercială este neloială în cazul în care:

(a) este contrară cerințelor diligenței profesionale

și

(b) denaturează sau poate denatura semnificativ comportamentul economic cu privire la un produs al consumatorului mediu pe care îl afectează sau căruia îi este adresată sau al membrului mediu al unui grup în cazul în care o practică comercială este orientată către un grup particular de consumatori.

[...]

(4) Sunt neloiale în special practicile comerciale care:

(a) sunt înșelătoare în sensul articolelor 6 și 7

sau

(b) sunt agresive în sensul articolelor 8 și 9.

(5) Anexa I conține lista practicilor comerciale considerate neloiale în orice situație. Lista unică se aplică în toate statele membre și poate fi modificată numai prin revizuirea prezentei directive.”

9 Articolul 6 din Directiva privind practicile comerciale neloiale prevede:

„O practică comercială se consideră înșelătoare în cazul în care conține informații false și, în consecință, este mincinoasă sau, în orice alt fel, inclusiv prin prezentarea generală, induce sau poate induce în eroare consumatorul mediu, chiar dacă informația este corectă în fapt, cu privire la unul sau mai multe dintre următoarele elemente și, în oricare dintre situații, determină sau poate determina o decizie comercială pe care consumatorul nu ar fi luat-o în altă situație:

[...]

(d) prețul sau modalitatea de calcul al prețului sau existența unui avantaj specific în ceea ce privește prețul;

[...]”

Dreptul francez

10 Conform articolului L. 113-3 din Codul consumului, în versiunea în vigoare la data faptelor din litigiul principal (denumit în continuare „Codul consumului”), „orice vânzător al unui produs și orice prestator de servicii trebuie, prin marcarea, etichetare, afișare sau prin orice altă metodă corespunzătoare, să informeze consumatorul asupra prețurilor, asupra eventualelor limite ale răspunderii contractuale și asupra condițiilor speciale de vânzare, potrivit modalităților stabilite prin ordine ale ministrului economiei”.

11 Articolul R. 113-1 din acest cod prevede:

„Se sancționează cu amenda prevăzută pentru contravențiile din categoria a cincea vânzarea de bunuri sau de produse ori prestarea de servicii la prețuri stabilite cu încălcarea decretelor adoptate în aplicarea articolului 1 din Ordonanța nr. 86-1243 din 1 decembrie 1986 reprodus la articolul L. 113-1 sau a ordinelor cu același obiect, adoptate în aplicarea Ordonanței nr. 45-1483 din 30 iunie 1945 și menținute în vigoare cu titlu tranzitoriu prin articolul 61 din Ordonanța din 1 decembrie 1986 menționată mai sus, care figurează în anexa la prezentul cod.

Aceleași sancțiuni sunt aplicabile în cazul încălcării ordinelor prevăzute la articolul L. 113-3, prin care se stabilesc modalitățile de informare a consumatorului asupra prețurilor și asupra condițiilor speciale de vânzare, precum și a ordinelor cu același obiect adoptate în aplicarea Ordonanței nr. 45-1483 din 30 iunie 1945.

În caz de recidivă, sunt aplicabile amenzile prevăzute pentru recidiva în cazul contravențiilor din categoria a cincea.”

12 Potrivit articolului 1 punctul 2 din Ordinul din 31 decembrie 2008 privind anunțurile de reducere a prețurilor destinate consumatorilor (JORF din 13 ianuarie 2009, p. 689, denumit în continuare „Ordinul din 31 decembrie 2008”), adoptat în aplicarea articolului L. 113-3 din Codul consumului, atunci când publicitatea față de consumator prin intermediul unui anunț de reducere a prețurilor „este făcută la locul de vânzare sau pe site-urile de vânzări online, din etichetarea, din marcarea sau din afișarea prețurilor, efectuată conform dispozițiilor în vigoare, trebuie să rezulte prețul de referință definit la articolul 2, pe lângă prețul redus anunțat”.

13 Articolul 2 din ordinul menționat prevede:

„1. Prețul de referință avut în vedere de prezentul ordin nu poate depăși cel mai mic preț practicat efectiv de autorul anunțului pentru un produs sau pentru o prestație similară în același spațiu de vânzare cu amănuntul sau pe același site de vânzare la distanță într-o perioadă de treizeci de zile anterioare începutului publicității. Prețul de referință astfel definit poate fi păstrat, în cazul reducerilor de preț anunțate în mod succesiv în cursul aceleiași operațiuni comerciale, timp de o lună începând de la primul anunț de reducere a prețurilor, sau în aceeași perioadă de soldare sau de lichidare.

Autorul anunțului trebuie să poată justifica, la cererea agenților menționați la articolul L. 450-1 din Codul comercial, prin facturi, prin borderouri, prin note de comandă, prin bonuri de casă sau prin orice alt document, toate prețurile pe care le-a practicat în mod efectiv în această perioadă.

2. De asemenea, autorul anunțului poate utiliza ca preț de referință prețul recomandat de producătorul sau de importatorul produsului ori prețul maxim prevăzut de o dispoziție a reglementării economice.

În acest caz, el trebuie să poată justifica, față de agenții menționați la articolul L. 450-1 din Codul comercial, realitatea acestor referințe și faptul că prețurile respective sunt practicate în mod curent de ceilalți distribuitori ai aceluiași produs.

3. În cazul în care nu a fost vândut anterior un produs similar în același spațiu de vânzare cu amănuntul sau pe același site de vânzare la distanță, iar acest produs nu mai face obiectul unui preț recomandat de producător sau de importator, anunțurile de reducere a prețurilor vizate la articolul 1 pot fi calculate prin raportare la ultimul preț recomandat, acesta din urmă neputând fi mai vechi de trei ani înainte de începutul publicității.

În acest caz, anunțul de reducere a prețurilor va include, pe lângă prețul de referință, mențiunea «preț recomandat», însoțită de anul la care se raportează acest preț.

La cererea agenților menționați la articolul L. 450-1 din Codul comercial, autorul anunțului trebuie să poată justifica realitatea acestui preț recomandat și faptul că a fost practicat.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 14 După cum reiese din decizia de trimitere, la 16 octombrie 2009, serviciile direction départementale de la protection des personnes de la Gironde (Direcția Departamentală de Protecție a Persoanelor din Gironde) au întocmit un proces-verbal în cuprinsul căruia au constatat mai multe încălcări ale prevederilor Ordinului din 31 decembrie 2008.
- 15 Astfel, serviciile menționate au constatat că Cdiscount, care administrează un site de vânzări online, nu indicase, în cadrul ofertelor de cumpărare la preț redus, prețurile de referință înaintea reducerii sau prețurile recomandate de producător înaintea reducerii. Or, lipsa afișării sau a marcării prețului de referință cu ocazia anunțului de reducere a prețurilor făcut de comercianți constituie o încălcare a dispozițiilor acestui ordin și ale articolului L. 113-3 din Codul consumului, care se sancționează penal.
- 16 Cdiscount a fost citată în fața tribunal de police de Bordeaux (Tribunalul de Poliție din Bordeaux), care i-a respins în primă instanță argumentația privind neconformitatea Ordinului din 31 decembrie 2008 cu prevederile Directivei privind practicile comerciale neloiale și a declarat inculpata vinovată de faptele imputate.
- 17 Cdiscount a formulat apel împotriva acestei hotărâri la cour d’appel de Bordeaux (Curtea de Apel din Bordeaux), care a confirmat această decizie prin hotărârea din 5 iulie 2013, pentru motivul că marcarea sau afișarea prețului de referință nu sunt o practică comercială în sine, ci sunt considerate drept o modalitate de aplicare a practicii comerciale a anunțului de reducere a prețurilor. Prin urmare, această marcarea sau această afișare nu ar face parte din domeniul de aplicare al directivei menționate.
- 18 Întrucât condamnarea Cdiscount a fost confirmată în apel, Cdiscount a declarat recurs.
- 19 Instanța de trimitere arată, pe de o parte, că interdicția instituită de dispozițiile naționale în cauză se aplică în orice situație și, pe de altă parte, că Directiva privind practicile comerciale neloiale stabilește o listă limitativă a practicilor care sunt neloiale în orice situație și prevede la articolele 5-9 că, exceptând aceste practici, nicio practică comercială nu poate fi considerată neloială decât după o evaluare de la caz la caz.
- 20 Considerând că soluționarea cauzei principale depinde de interpretarea Directivei privind practicile comerciale neloiale, Cour de cassation (Curtea de Casație) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Dispozițiile articolelor 5-9 din [Directiva privind practicile comerciale neloiale] împiedică interzicerea, în orice situație și indiferent de influența lor posibilă asupra deciziei consumatorului mediu, a reducerilor de preț care nu sunt calculate prin raportare la un preț de referință fixat prin dispoziții normative?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 21 În temeiul articolului 99 din Regulamentul de procedură, atunci când răspunsul la întrebarea formulată cu titlu preliminar poate fi în mod clar dedus din jurisprudență, Curtea, la propunerea judecătorului raportor și după ascultarea avocatului general, poate oricând să decidă să se pronunțe prin ordonanță motivată.
- 22 În prezenta cauză se impune aplicarea acestei dispoziții.
- 23 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva privind practicile comerciale neloiale trebuie interpretată în sensul că se opune unor dispoziții naționale precum cele în discuție în litigiul principal, care prevăd o interdicție generală a anunțurilor de reducere a prețurilor care nu indică prețul de referință cu ocazia marcării sau a afișării prețurilor.
- 24 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie, cu titlu introductiv, să se determine dacă articolul 1 punctul 2 și articolul 2 din Ordinul din 31 decembrie 2008, care sunt aplicabile faptelor din cauza principală, urmăresc obiective legate de protecția consumatorilor, astfel încât să poate face parte din domeniul de aplicare al Directivei privind practicile comerciale neloiale.
- 25 Astfel, conform considerentului (8) al directivei menționate, aceasta „protejează în mod direct interesele economice ale consumatorilor împotriva practicilor comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori” și asigură, după cum precizează în special articolul 1, „un nivel ridicat de protecție a consumatorilor prin apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind practicile comerciale neloiale care aduc atingere intereselor economice ale consumatorilor” (Ordonanța INNO, C-126/11, EU:C:2011:851, punctul 27 și jurisprudența citată).
- 26 În schimb, sunt excluse din domeniul de aplicare al Directivei privind practicile comerciale neloiale, potrivit considerentului (6) al acesteia, legislațiile interne privind practicile comerciale neloiale care dăunează „doar” intereselor economice ale concurenților sau care au legătură cu o tranzacție între comercianți (Ordonanța INNO, C-126/11, EU:C:2011:851, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 27 În această privință, trebuie arătat că instanța de trimitere nu se pronunță în mod evident cu privire la obiectivele Ordinului din 31 decembrie 2008.
- 28 Or, trebuie amintit că nu este de competența Curții să se pronunțe în cadrul unei trimiteri preliminare cu privire la interpretarea dreptului intern, această misiune revenind exclusiv instanței de trimitere. Astfel, Curtea are obligația de a ține seama, în contextul repartizării competențelor între instanțele Uniunii Europene și cele naționale, de contextul factual și normativ în care se încadrează întrebările preliminare, astfel cum este acesta definit în decizia de trimitere (Ordonanța Koukou, C-519/08, EU:C:2009:269, punctul 43 și jurisprudența citată, precum și Ordonanța Wamo, C-288/10, EU:C:2011:443, punctul 27).
- 29 Prin urmare, este de competența instanței de trimitere, iar nu de competența Curții, să stabilească dacă dispozițiile naționale în discuție în litigiul principal, mai precis articolul 1 punctul 2 și articolul 2 din Ordinul din 31 decembrie 2008, urmăresc efectiv obiective legate de protecția consumatorilor, pentru a verifica dacă astfel de dispoziții pot face parte din domeniul de aplicare al Directivei privind practicile comerciale neloiale (Ordonanța Wamo, C-288/10, EU:C:2011:443, punctul 28).
- 30 În cazul în care instanța de trimitere ar ajunge la o asemenea concluzie, trebuie să se mai stabilească dacă anunțurile de reducere a prețurilor care nu indică prețul de referință cu ocazia marcării sau a afișării prețurilor, obiect al interdicției în discuție în litigiul principal, constituie practici comerciale în

sensul articolului 2 litera (d) din Directiva privind practicile comerciale neloiale și, prin urmare, sunt supuse prevederilor acesteia din urmă (a se vedea în acest sens Ordonanța Wamo, C-288/10, EU:C:2011:443, punctul 29).

- 31 În această privință, este necesar să se arate că, utilizând o formulare deosebit de largă, articolul 2 litera (d) din Directiva privind practicile comerciale neloiale definește noțiunea „practică comercială” drept „orice acțiune, omisiune, comportament, demers sau comunicare comercială, inclusiv publicitatea și comercializarea, efectuată de un comerciant, în directă legătură cu promovarea, vânzarea sau furnizarea unui produs către consumatori” (Ordonanța Wamo, C-288/10, EU:C:2011:443, punctul 30 și jurisprudența citată).
- 32 Or, reducerile de preț precum cele în discuție în litigiul principal, care au drept obiectiv stimularea consumatorilor să cumpere produse pe un site de vânzări online, se înscriu în mod clar în cadrul strategiei comerciale a unui operator și urmăresc în mod direct promovarea și vânzarea acestor produse. Rezultă că aceste reduceri constituie practici comerciale în sensul articolului 2 litera (d) din Directiva privind practicile comerciale neloiale și, în consecință, intră în domeniul de aplicare material al acesteia (a se vedea în acest sens Ordonanța Wamo, C-288/10, EU:C:2011:443, citată anterior, punctul 31).
- 33 Acestea fiind stabilite, trebuie să se verifice dacă Directiva privind practicile comerciale neloiale se opune unei interdicții a anunțurilor de reducere a prețurilor care nu indică prețul de referință cu ocazia marcării sau a afișării prețurilor, precum cea prevăzută la articolul 1 punctul 2 și la articolul 2 din Ordinul din 31 decembrie 2008.
- 34 În acest sens, trebuie amintit mai întâi că, întrucât Directiva privind practicile comerciale neloiale efectuează o armonizare completă a normelor privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori, statele membre nu pot să adopte, după cum prevede expres articolul 4 din directivă, măsuri mai restrictive decât cele definite de directiva menționată, nici chiar pentru a asigura un nivel mai ridicat de protecție a consumatorilor (Ordonanța Wamo, C-288/10, EU:C:2011:443, citată anterior, punctul 33 și jurisprudența citată).
- 35 În continuare, este necesar de asemenea să se sublinieze că articolul 5 din aceeași directivă prevede criteriile care permit să se stabilească împrejurările în care trebuie să se considere că o practică comercială este neloială și, prin urmare, este interzisă.
- 36 Astfel, în temeiul alineatului (2) al acestui articol, o practică comercială este neloială în cazul în care este contrară cerințelor diligenței profesionale și denaturează sau poate denatura semnificativ comportamentul economic cu privire la un produs al consumatorului mediu.
- 37 În plus, articolul 5 alineatul (4) din Directiva privind practicile comerciale neloiale distinge în special două categorii precise de practici comerciale neloiale, și anume „practicile înșelătoare” și „practicile agresive”, care corespund criteriilor specificate, pe de o parte, la articolele 6 și 7 din directivă și, respectiv, pe de altă parte, la articolele 8 și 9 din aceasta.
- 38 În sfârșit, aceeași directivă stabilește în anexa I o listă exhaustivă de 31 de practici comerciale care, în conformitate cu articolul 5 alineatul (5) din această directivă, sunt considerate neloiale „în orice situație”. În consecință, astfel cum se precizează în mod expres în considerentul (17) al directivei menționate, numai aceste practici comerciale pot fi considerate neloiale fără a face obiectul unei evaluări de la caz la caz, în conformitate cu dispozițiile articolelor 5-9 din Directiva privind practicile comerciale neloiale (Ordonanța Wamo, C-288/10, EU:C:2011:443, punctul 37 și jurisprudența citată).
- 39 În ceea ce privește dispozițiile naționale în discuție în litigiul principal, este cert că practicile care constau în a anunța consumatorii despre reducerile de prețuri care nu indică prețul de referință cu ocazia marcării sau a afișării prețurilor nu figurează în anexa I la Directiva privind practicile comerciale

neloiale. Prin urmare, practicile menționate nu pot fi interzise în orice împrejurări, ci numai în urma unei analize specifice care să permită stabilirea caracterului neloial al acestora (a se vedea în acest sens Ordonanța Wamo, C-288/10, EU:C:2011:443, punctul 38).

- 40 Cu toate acestea, trebuie să se constate că articolul 1 punctul 2 și articolul 2 din Ordinul din 31 decembrie 2008 interzic în general anunțurile de reducere a prețurilor care nu indică prețul de referință cu ocazia marcării sau a afișării prețurilor, fără a fi necesar să se stabilească, în raport cu situația de fapt din fiecare speță, dacă operațiunea comercială în discuție prezintă un caracter „neloial” în lumina criteriilor enunțate la articolele 5-9 din Directiva privind practicile comerciale neloiale (a se vedea în acest sens Ordonanța Wamo, C-288/10, EU:C:2011:443, punctul 39 și jurisprudența citată).
- 41 În aceste condiții, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că Directiva privind practicile comerciale neloiale trebuie interpretată în sensul că se opune unor dispoziții naționale precum cele în discuție în litigiul principal, care prevăd o interdicție generală, fără o evaluare de la caz la caz care să permită stabilirea caracterului neloial, a anunțurilor de reducere a prețurilor care nu indică prețul de referință cu ocazia marcării sau a afișării prețurilor, în măsura în care aceste dispoziții urmăresc obiective legate de protecția consumatorilor. Revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia dacă aceasta este situația în cauza principală.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 42 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șasea) declară:

Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”) trebuie interpretată în sensul că se opune unor dispoziții naționale precum cele în discuție în litigiul principal, care prevăd o interdicție generală, fără o evaluare de la caz la caz care să permită stabilirea caracterului neloial, a anunțurilor de reducere a prețurilor care nu indică prețul de referință cu ocazia marcării sau a afișării prețurilor, în măsura în care aceste dispoziții urmăresc obiective legate de protecția consumatorilor. Revine instanței de trimitere sarcina de a aprecia dacă aceasta este situația în cauza principală.

Semnături